

Befolkning i dens Heelhed, holder den ikke Stik. Det, hvorved den fattige Befolkning her i Landet er bragt til det Udviklingstrin, hvorpaa det staaer, og som jeg troer, vi maae glæde os ved, er Tvang, og tager man Tvangen ganske bort, vil det deraf blive en uundgaelig Følge, at en Brøkdeel, den være stor eller lille, lige strax hjemfalder til Ubidenhed, og det vil, saavidt jeg kan see overfor Forfatningsvæsenet, være en Spire, som, hvis den faaer Lov til at udvikle sig f. Ex. i 100 Aar, vil være stærk nok til at undergrave det Grundlag, hvorpaa vor nuværende Forfatning hviler. Man henviser til Folkets Nødsørelse, dets Villighedsfølelse, Forstanderskabernes Interesse i Oplysningen og en Mængde andre Ting, men saameget troer jeg dog, Enhver af Erfaring veed, at naar han har et Barn, som er tilfagt til at møde i Skolen, eller for hvilket Skolen staaer aaben paa en bestemt Dag, og han har stærk Brug for Barnet hjemme paa den Dag, saa er der en meget stor Fristelse til ogsaa at beholde det hjemme. Jeg har tidligere indbrømt, at en meget stor Deel vil kunne modstaae denne Fristelse, og at Tvangens Ophør overfor de Formuende og dem, der i det Hele sætte stor Priis paa Oplysning, ikke vil være skadelig, men jeg paastaar paa den anden Side ligesaa bestemt, at der gives en anden Brøkdeel og en ikke liden Brøkdeel, overfor hvilken det, at tage al Tvang bort, vilde være en absolut Fordærvelse.

Berg: Jeg forstaaer ikke ret, hvorfor det ærede Medlem, der nu talte, havde den Oplysning, at vi ikke kunde vedtage en saa moderat Forandring i Valgbestemmelserne til Kommuneraadet uden at udsætte denne Lovs Skæbne for Fare. Jeg troer ikke, at der havde været den fjerneste Tvivl derom, dersom ikke saavel det ærede Medlem som saamange andre Medlemmer, som man skulde have troet havde villet stille sig anderledes til dette Spørgsmaal, havde altfor meget holdt paa de nuværende Valgbestemmelser, men det er en Erfaring, man besværrer ogsaa er kommen til at gjøre i dette Tilfælde, at det er lettere at være fristend, naar det gjælder om selv at erhverve Nødtigheder, end naar det gjælder om at bele saa-

danne mere ligeligt med Andre. Der er visse af de Fordele, som det ærede Medlem har nævnt ved Lovforslaget, som ganske vist i og for sig kunde være Fordele, dersom det ikke var det, som jeg nævnte før, at give et Forstanderskab, hvis Fleertal er valgt af en Femtedeel af Beboerne, større Ret. Det er ikke Kommunens Behoere, men det er et Mindretal af dem, man vil give en ubdvidet Myndighed. Dette maa siges ligeoverfor det ærede Medlems Betragtning af Lovforslaget i dets Heelhed. Hvad angaaer det enkelte Punkt, som jeg før mit Vedkommende ikke havde troet skulde have foranlediget en saa stærk Debat, nemlig det om Skolespørgsmaalet, saa seer det ærede Medlem, som ellers seer meget skarpt i andre Forhold, aldeles feil paa Betydningen af dette Forhold — fuldstændig falst. Efter min Betragtning kan Læreren meget ofte komme meget bedre ud af det med Præsten end med Sogneforstanderskabet — jeg siger ikke, at det er til Roes for ham — og jeg tvivler ikke om, at de fleste Lærere, hvis man spurgte dem, vilde foretrække at faae selvstændige Skolekommissioner med Præsterne til søgte Formænd istedetfor at faae det mere kommunalt indrettet; thi deres Anstuelser staae ofte mere i Slægtsskab med Præsternes end med Sogneforstanderskabernes. Men hvorfor jeg holder paa det, er, fordi jeg staaer paa den kommunale Friheds Standpunkt, og fordi jeg siger, at før vi faae Almueskolevæsenet frigjort for endeel af de Snørlyksbaand, som omslynge det, før faae vi ikke Almueundervisningen til at gaae saaledes fremad, at den er de Bekostninger værd, som opoffres derpaa. Saaledes som det nu er, kunne Fattigmænd dog vælge Mindretallet af Sogneraadet og gennem deres Repræsentanter have nogen Indflydelse paa, hvorledes deres Børn blive behandlet i Skolen; men bliver dette Forslag ikke vedtaget, kan Fleertallet i Sogneraadet indsætte ved Siden af Præsten to Mænd i Skolekommissionen, som ikke saa lige kunne have Øren for de Vedkommendes Klager, og da kan den større Deel af Befolkningen komme til at staae som volvgiven i Henseende til Børnens Behandling, uden at den gennem sine Repræsentanter er istand til at udrette Noget, fordi Skolekommissionen staaer som en selv-